Europees Parlement
2024-2029

Commissie buitenlandse zaken

2026/2005(INI)

25.6.2026

ONTWERPVERSLAG

over de vormgeving van het externe optreden van de EU om de uitdagingen van artificiële intelligentie voor de mensenrechten aan te pakken
(2026/2005(INI))

Commissie buitenlandse zaken

Rapporteur: Nacho Sánchez Amor

INHOUD

Blz.

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT.....3

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over de vormgeving van het externe optreden van de EU om de uitdagingen van artificiële intelligentie voor de mensenrechten aan te pakken

(2026/2005(INI))

Het Europees Parlement,

– gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie,

– gezien het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens,

– gezien de artikelen 2, 3, 8, 21, 23 en 36 van het Verdrag betreffende de Europese Unie,

– gezien de artikelen 17 en 207 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

– gezien het op 17 november 2020 door de Raad aangenomen EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie 2020-2027, en de op 9 juni 2023 aangenomen tussentijdse evaluatie daarvan,

– gezien de EU-mensenrechtenrichtsnoeren,

– gezien Verordening (EU) 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 en (EU) 2019/2144, en de Richtlijnen 2014/90/EU, (EU) 2016/797 en (EU) 2020/1828 (verordening artificiële intelligentie)[1],

– gezien de Europese Verklaring over digitale rechten en beginselen voor het digitale decennium van 23 januari 2023[2],

– gezien de internationale digitale strategie voor de Europese Unie (JOIN(2025)0140),

– gezien het Kaderverdrag van de Raad van Europa over artificiële intelligentie en de mensenrechten, de democratie en de rechtsstaat,

– gezien de Universele Verklaring van de rechten van de mens en andere relevante mensenrechtenverdragen en -instrumenten van de VN,

– gezien het Internationale Verdrag inzake burgerlijke en politieke rechten en het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, beide van 16 december 1966,

– gezien het VN-Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van

[1] PB L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj.
[2] PB C 23 van 23.1.2023, blz. 1.

vrouwen van 18 december 1979,

– gezien het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap van 12 december 2006 en het op 13 december 2006 aangenomen facultatief protocol daarbij,

– gezien de VN-verklaring over de rechten van inheemse volken, die op 13 september 2007 door de Algemene Vergadering van de VN is aangenomen,

– gezien de VN-Verklaring inzake de uitbanning van alle vormen van intolerantie en discriminatie op grond van religie of overtuiging van 25 november 1981,

– gezien de VN-Verklaring inzake de rechten van tot nationale of etnische, religieuze en taalminderheden behorende personen van 18 december 1992,

– gezien het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind van 20 november 1989, en de drie facultatieve protocollen daarbij,

– gezien het "Global Compact"-initiatief van de Verenigde Naties,

– gezien het Pact voor de Toekomst en het mondiaal digitaal pact, die in september 2024 tijdens de top over de toekomst (Summit of the Future) zijn aangenomen,

– gezien resolutie 78/265 van de Algemene Vergadering van de VN van 1 april 2024 over het aangrijpen van de kansen die veilige, beveiligde en betrouwbare systemen van artificiële intelligentie bieden voor duurzame ontwikkeling ("Seizing the opportunities of safe, secure and trustworthy artificial intelligence systems for sustainable development"),

– gezien resolutie 79/325 van de Algemene Vergadering van de VN van 26 augustus 2025 over de taakomschrijving en uitvoeringswijze voor de oprichting en werking van het Onafhankelijke Internationale Wetenschappelijke Panel voor artificiële intelligentie en de mondiale dialoog over bestuur van artificiële intelligentie ("Terms of reference and modalities for the establishment and functioning of the Independent International Scientific Panel on Artificial Intelligence and the Global Dialogue on Artificial Intelligence Governance"),

– gezien de aanbeveling van de Unesco inzake het ethische aspect van artificiële intelligentie, die op 23 november 2021 is aangenomen,

– gezien het eindverslag van het adviesorgaan op hoog niveau inzake artificiële intelligentie van de VN van september 2024 over het over het beheer van AI voor de mensheid ("Governing AI for Humanity"),

– gezien de aanbeveling van de Raad van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling van 22 mei 2019 over artificiële intelligentie,

– gezien de internationale leidende beginselen van het Hiroshima-proces voor organisaties die geavanceerde AI-systemen ontwikkelen en de internationale gedragscode van het Hiroshima-proces voor organisaties die geavanceerde AI-systemen ontwikkelen, alsook de verklaring van de leiders van de G7 over AI voor welvaart van 17 juni 2025,

– gezien de leidende beginselen inzake AI van de G20,

– gezien de Verklaring van Bletchley, die is aangenomen door landen die de AI-veiligheidstop van 1-2 november 2023 bijwoonden,

– gezien de ministeriële verklaring die op 4 december 2024 is aangenomen tijdens de top van het mondiaal partnerschap inzake artificiële intelligentie,

– gezien artikel 55 van zijn Reglement,

– gezien het verslag van de Commissie buitenlandse zaken (A10-0000/2026),

A. overwegende dat AI een wereldwijd verschijnsel is dat in alle samenlevingen snel toepassing vindt; overwegende dat AI ongekende kansen biedt voor welvaart, innovatie en vooruitgang, waaronder het potentieel om de bescherming en bevordering van de mensenrechten, de democratie en de rechtsstaat op verschillende gebieden te verbeteren;

B. overwegende dat AI-systemen fundamenteel in overeenstemming moeten zijn met de mensenrechten; overwegende dat AI-systemen die inherent met kwaadwillig opzet zijn ontworpen, als zij worden misbruikt voor repressieve doeleinden of worden ingezet zonder passende waarborgen, mensenrechtenschendingen mogelijk kunnen maken of vergemakkelijken en de menselijke waardigheid, de mensenrechten, de democratie en de rechtsstaat kunnen ondermijnen;

C. overwegende dat de risico's en uitdagingen voor de grondrechten en fundamentele vrijheden die voortvloeien uit AI-systemen, onder meer, maar niet uitsluitend, bestaan uit risico's voor de menselijke waardigheid, gegevensbescherming, de rechten van het kind, het recht op arbeid, de rechten van migranten, milieurechten, de democratie en de rechtsstaat en risico's op algoritmische discriminatie, grootschalig toezicht op en onderdrukking van afwijkende meningen, gendergerelateerd geweld, een toename van grensoverschrijdende repressie en mensenrechtenschendingen bij de uitrol van AI-systemen in geautomatiseerde wapensystemen in conflicten en in apparatuur voor tweeërlei gebruik;

D. overwegende dat AI ook aanzienlijke kansen biedt om de mensenrechten wereldwijd te bevorderen, bijvoorbeeld door het uitoefenen van controle op schendingen, het vergemakkelijken van de toegang tot de rechter en tot informatie op het gebied van gezondheid en onderwijs, het opsporen van desinformatie en haatzaaiende uitlatingen, het verbeteren van de verlening van humanitaire en noodhulp, het versterken van de transparantie op het gebied van bestuur en democratische participatie, het leveren van een bijdrage aan de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de VN en het matigen van de negatieve gevolgen van klimaatverandering;

E. overwegende dat de snelle vooruitgang van AI-technologieën de wereldorde ingrijpend verandert; overwegende dat de EU ervoor moet zorgen dat haar externe optreden op het gebied van AI wordt geleid door een coherente strategische visie, die verankerd is in haar kernwaarden van democratie, de rechtsstaat en eerbiediging van de grondrechten;

F. overwegende dat de EU zich inzet voor een alternatief, betrouwbaar model voor AI-ontwerp, -ontwikkeling en -governance dat openheid, transparantie en bescherming van de grondrechten combineert met veerkracht en innovatie, haar burgers beschermt en

bedrijven een gelijk speelveld biedt;

G. overwegende dat het versterken van AI-partnerschappen met niet-EU-landen, met name kandidaat-lidstaten, landen in het nabuurschap van de EU en landen in het Globale Zuiden, een prioriteit moet zijn voor het externe optreden van de EU;

Algemene overwegingen

1. benadrukt dat mensenrechten, met name menselijke waardigheid, gelijkheid en non-discriminatie, in AI centraal moeten blijven staan; benadrukt dat wettelijke mensenrechtenverplichtingen onder alle omstandigheden van toepassing zijn en dat AI-systemen transparantie en toezicht mogelijk moeten maken als basis voor verantwoordingsplicht en verantwoordelijkheid, waarbij ervoor moet worden gezorgd dat rechtsmiddelen in elke fase van de levenscyclus van AI toegankelijk en gemakkelijk beschikbaar zijn;

2. onderstreept dat staten uit hoofde van het internationaal recht de plicht hebben zich te onthouden van ongerechtvaardigde inmenging in de mensenrechten en dergelijke inmenging aan te pakken, en ervoor te zorgen dat de mensenrechten doeltreffend worden verwezenlijkt en beschermd; benadrukt dat deze plicht met name van belang is in de context van de governance van AI-systemen;

Risico's van AI voor de mensenrechten

3. benadrukt dat gegevens een cruciaal onderdeel zijn van AI-technologieën en dat het waarborgen van de privacy van gegevens essentieel is voor de bescherming van digitale mensenrechten;

4. onderstreept het risico dat AI bestaande sociale ongelijkheden verergert, met name voor reeds gemarginaliseerde groepen, aangezien systemen kunnen worden gebaseerd op algoritmen en/of gegevens die discriminerende vooroordelen reproduceren, bestendigen en verergeren;

5. is ernstig bezorgd over het feit dat AI de ontwikkeling mogelijk heeft gemaakt van meer geavanceerde, alomtegenwoordige en wijdverbreide surveillance, waardoor hele groepen en samenlevingen kunnen worden gemonitord en een ernstige bedreiging ontstaat voor de democratie en de mensenrechten;

6. waarschuwt dat door AI ondersteunde surveillance, zelfs wanneer deze aanvankelijk wordt gebruikt voor legitieme doeleinden zoals rechtshandhaving en veiligheid, gemakkelijk kan worden herbestemd om afwijkende meningen te onderdrukken en mensenrechtenverdedigers aan te pakken;

7. veroordeelt ten stelligste het gebruik van AI om gendergerelateerd geweld in stand te houden en genderrechten te ondermijnen, zoals vastgesteld met Grok, waar is gebleken dat door AI aangedreven instrumenten kunnen worden gebruikt om zonder toestemming geseksualiseerde inhoud te creëren en te verspreiden, met inbegrip van deepfakes en andere vormen van beeld- en videomanipulatie;

8. is ernstig bezorgd over de schade die AI kan toebrengen aan kinderen en adolescenten;

9. erkent de impact die AI-systemen hebben door het veranderen van werk, de arbeidsmarkten en de productiviteit wereldwijd; benadrukt dat de effecten van AI-systemen ingrijpend en langdurig zullen zijn; waarschuwt dat de uitrol van AI-systemen niet mag worden gebruikt als rechtvaardiging voor het ondermijnen van de rechten, de waardigheid en het welzijn van werknemers, het verplaatsen van werknemers of het vergroten van vaardigheidskloven of de dekwalificatie van werknemers;

10. wijst op de toenemende afhankelijkheid van door AI aangedreven technologieën voor het monitoren van grenzen en migratieroutes, ook aan de buitengrenzen van de EU;

11. is ernstig bezorgd over de ernstige ecologische en sociale gevolgen van AI-systemen;

12. is ernstig bezorgd over het toenemende risico dat AI wordt gebruikt voor grensoverschrijdende repressie;

13. benadrukt de cruciale rol van bedrijven om ervoor te zorgen dat bij de ontwikkeling en uitrol van AI en datagebruik de mensenrechten worden geëerbiedigd;

14. dringt erop aan dat staten de plicht hebben de mensenrechten doeltreffend te bevorderen en te beschermen tegen misbruik door derden, waaronder bedrijven;

15. verzoekt de EU-instellingen en de lidstaten het voortouw te nemen bij de inspanningen in relevante internationale fora en onder internationale partners om AI-specifieke richtsnoeren te ontwikkelen voor de verantwoordelijkheid van ondernemingen voor de mensenrechten;

16. uit zijn bezorgdheid over het toenemende bewijs dat AI-systemen worden gebruikt bij oorlogvoering;

17. onderstreept dat het belangrijk is strenge mensenrechtennormen toe te passen op door AI aangedreven producten en technologieën voor tweeërlei gebruik;

Risico's van AI voor de democratie en de rechtsstaat

18. merkt op dat AI-systemen rechtstreekse gevolgen hebben voor electorale en democratische processen;

19. benadrukt dat de uitrol van AI-systemen in verkiezingsprocessen moet voldoen aan de strengste normen op het gebied van transparantie, verklaarbaarheid, verantwoordingsplicht en onafhankelijke evaluatie;

20. stelt met bezorgdheid vast dat kwaadwillig gebruik van AI de capaciteit van buitenlandse activiteiten op het gebied van informatiemanipulatie en inmenging vergroot, met inbegrip van het potentieel om de integriteit, onafhankelijkheid en doeltreffendheid van instellingen en processen te ondermijnen, alsook het potentieel om de kwaliteit van informatie te beïnvloeden;

21. benadrukt dat de persvrijheid een fundamenteel onderdeel van democratie is; uit zijn bezorgdheid over de risico's voor de diversiteit, pluriformiteit, inclusiviteit, betrouwbaarheid en verantwoordingsplicht van de media als gevolg van de machtsconcentratie in handen van AI-aanbieders;

Verantwoordingsplicht voor AI

22. merkt op dat de verantwoordingsplicht voor AI-gerelateerde mensenrechtenschendingen ontstaat op het punt in de keten waar het systeem wordt geëxploiteerd of gebruikt om de schending te plegen, tenzij het systeem van meet af aan met kwaadwillig opzet is ontworpen; benadrukt dat deze aanpak ontwikkelaars niet ontslaat van hun verantwoordelijkheid;

23. dringt erop aan dat AI-systemen in overeenstemming zijn met het recht van slachtoffers van mensenrechtenschendingen op een doeltreffende voorziening in rechte;

Aanbevelingen met betrekking tot de EU-strategie voor extern optreden op het gebied van AI

24. benadrukt dat de EU een leidende rol moet spelen bij het wereldwijd bevorderen van betrouwbare AI, het vormgeven van het mondiale AI-landschap en het bevorderen van een op mensenrechten gebaseerde benadering van de ontwikkeling en uitrol van AI; dringt aan op de onmiddellijke ontwikkeling van een holistische EU-strategie voor extern optreden op het gebied van AI om dit doel te bereiken;

25. verzoekt de Commissie te werken aan de vaststelling van mondiale minimumnormen voor de bescherming tegen ernstige risico's in verband met AI;

26. is van mening dat AI een reële kans biedt om, samen met niet-EU-landen, specifieke uitdagingen op het gebied van mensenrechten aan te pakken, zoals kinderrechten, vrouwenrechten en gendergelijkheid, werknemersrechten en milieurechten;

27. verzoekt de EU en haar lidstaten de instelling van participerende governancemechanismen te ondersteunen om beleidsresponsen en AI-governancekaders op internationaal niveau vorm te geven;

28. benadrukt dat het AI-bureau van de EU en de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) moeten worden versterkt door te voorzien in voldoende financiële en personele middelen;

29. dringt erop aan ten volle gebruik te maken van alle instrumenten waarover de EU beschikt om de gevolgen van AI voor de mensenrechten aan te pakken, onder meer door de rol van de speciale vertegenwoordiger van de EU voor de mensenrechten te versterken;

30. benadrukt dat er verder moet worden gediscussieerd over de beste manieren om het onderwerp AI op te nemen in bestaande EU-regelgeving, teneinde ervoor te zorgen dat het interne AI-beleid en de interne AI-regels van de EU de eerbiediging van de mensenrechten buiten de EU versterken;

31. verzoekt de Commissie en de EDEO een AI-dimensie te integreren in de bevordering van de democratie en de verkiezingswaarneming van de EU;

32. benadrukt dat er dringend een sterk en veerkrachtig AI-ecosysteem van de EU moet worden ontwikkeld dat strategische afhankelijkheden vermindert en de strategische autonomie van de EU versterkt;

33. wijst er nogmaals op dat de EU zich inzet voor een op regels gebaseerde multilaterale orde; verzoekt de EU en haar lidstaten hun standpunten in multilaterale fora te coördineren en partnerschappen met gelijkgestemde partners op te bouwen om een gedeelde visie op betrouwbare AI te bevorderen;

34. verzoekt de EU en haar lidstaten het VN-systeem te ondersteunen en te versterken bij zijn inspanningen ter bevordering van betrouwbare AI;

35. verzoekt de EU en haar lidstaten te blijven samenwerken met de Raad van Europa bij de ontwikkeling van internationale normen voor betrouwbare AI;

36. benadrukt dat de EU steun moet verlenen aan het vergroten van de beschikbaarheid van opensource-AI-systemen en interoperabele technische normen, met name met kandidaat-lidstaten, landen in het nabuurschap van de EU en landen in het Globale Zuiden;

37. verzoekt de EU haar financiële bijstand voor de ontwikkeling en uitrol van AI in niet-EU-landen, onder meer in het kader van het komende instrument “Europa in de wereld” en in het kader van de Global Gateway, afhankelijk te stellen van de ontwikkeling en het gebruik van betrouwbare AI die rechten eerbiedigt; benadrukt dat de EU alleen AI-modellen mag financieren die de mensenrechtennormen eerbiedigen;

38. benadrukt dat AI-systemen die binnen bedrijven worden gebruikt, belangrijk zijn, aangezien zij bedrijven kunnen ondersteunen bij de naleving van belangrijke EU-wetgeving, zoals de richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid[3] en de richtlijn duurzaamheidsrapportage door bedrijven[4], alsook van wetgeving tegen dwangarbeid, om ervoor te zorgen dat AI-toeleveringsketens verantwoordelijk en duurzaam zijn en de mensenrechten en het milieu eerbiedigen;

39. benadrukt dat een betrouwbaar AI-ecosysteem een belangrijke aanjager van concurrentievermogen is; benadrukt dat investeren in AI-systemen die de fundamentele mensenrechten eerbiedigen van essentieel belang is om vertrouwen op te bouwen bij consumenten en internationale partners, innovatie op lange termijn te bevorderen en een duurzaam concurrentievoordeel op de wereldmarkt te creëren;

40. benadrukt dat het ondersteunen van AI-geletterdheid van het grootste belang is;

Aanbevelingen met betrekking tot wapens

41. steunt de inspanningen van de VN voor een juridisch bindende overeenkomst om dodelijke autonome wapensystemen wereldwijd te reguleren en te verbieden; dringt er bij de EU en haar lidstaten op aan deze doelen te steunen;

---

[3] Richtlijn (EU) 2024/1760 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 en Verordening (EU) 2023/2859 (PB L, 2024/1760, 5.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj).

[4] Richtlijn (EU) 2022/2464 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 537/2014, Richtlijn 2004/109/EG, Richtlijn 2006/43/EG en Richtlijn 2013/34/EU, met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen (PB L 322 van 16.12.2022, blz. 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj).

42. veroordeelt de mogelijke schendingen van de mensenrechten die in gewapende conflicten worden begaan door middel van autonome AI-systemen; verzoekt de EU meer steun te verlenen aan het Internationaal Gerechtshof en het Internationaal Strafhof bij het onderzoeken en vervolgen van ernstige mensenrechtenschendingen die zijn begaan met behulp van AI;

Aanbevelingen met betrekking tot door AI ondersteund grootschalig toezicht

43. dringt aan op een verbod op de uitvoer van door AI ondersteunde systemen voor grootschalig toezicht uit de EU naar landen waar er een ernstig risico bestaat dat deze systemen worden gebruikt voor schendingen van de mensenrechten;

Aanbevelingen met betrekking tot goederen voor tweeërlei gebruik

44. dringt aan op de integratie van de beginselen van de AI-verordening in de verordening tweeërlei gebruik[5], om ervoor te zorgen dat op grond van de AI-verordening verboden AI-systemen niet mogen worden uitgevoerd en dat de lidstaten erop toezien dat alle voor uitvoer bestemde AI-systemen met een hoog risico van tweeërlei gebruik, voldoen aan de verplichtingen uit hoofde van de AI-verordening als voorwaarde om de uitvoer goed te keuren;

Aanbevelingen met betrekking tot handel

45. dringt erop aan het toepassingsgebied van de AI-verordening uit te breiden tot de uitvoer van AI-systemen naar landen buiten de EU voor de twee belangrijkste in de AI-verordening opgenomen risicocategorieën;

46. dringt erop aan dat de AI-bepalingen in de handelsovereenkomsten van de EU opensource- en betrouwbare AI bevorderen; verzoekt de Commissie de bevordering van betrouwbare AI-systemen op te nemen in Global Gateway-initiatieven;

Aanbevelingen met betrekking tot de mogelijkheden die AI biedt voor het bevorderen van de mensenrechten

47. onderstreept het potentieel van AI-systemen om de mensenrechten te bevorderen en te versterken en grote uitdagingen op mondiaal niveau aan te pakken; is ingenomen met de inspanningen van de VN en de Raad van Europa om dit gebruik van AI te bevorderen door middel van internationale governance;

48. verzoekt de Commissie en de EDEO de toepassing van betrouwbare AI-systemen te ondersteunen bij het monitoren van mensenrechtenschendingen en het ondersteunen van de toegang tot de rechter, alsook op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg, klimaatverandering en energie, en in het algemeen bij het bevorderen van de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de VN;

°

[5] Verordening (EU) 2021/821 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2021 tot instelling van een Unieregeling voor controle op de uitvoer, de tussenhandel, de technische bijstand, de doorvoer en de overbrenging van producten voor tweeërlei gebruik (PB L 206 van 11.6.2021, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/821/oj).

° °

49. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie en de lidstaten.